

Handläggare
Ingrid Olsson
Telefon: 08-508 33 810

Till
Utbildningsnämnden
2020-08-27

Riktlinjer avseende förenings- och kulturbidrag - demokrativillkor

Remiss från kommunstyrelsen, dnr. KS 2020/410

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Malin Eriksson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till utbildningsnämnden remitterat ett förslag till riktlinjer avseende demokrativillkor vid hantering av förenings- och kulturbidrag i staden. Riktlinjerna ska säkerställa att bidrag inte ges till föreningar/organisationer som har en verksamhet som står i strid med samhällets grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Nämnderna ska föra in ett demokrativillkor i sina riktlinjer eller rutiner för handläggning av förenings- och kulturbidrag. Det ska vara tydligt att en förutsättning för att få bidrag är att föreningen/organisationen uppfyller demokratikravet och att föreningen/organisationen kan bli återbetalningsskyldig om villkoret inte uppfylls.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till riktlinjer och välkomnar också möjligheten att vid svårbedömda ärenden samråda med stadsledningskontoret inför beslut. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund

I enlighet med kommunfullmäktiges budget 2020 ska kommunstyrelsen, i samarbete med berörda nämnder, ta fram stadsövergripande riktlinjer för föreningsbidrag som möter stadens demokrativillkor. Stadsledningskontoret har tagit fram förslag till riktlinjer avseende förenings- och kulturbidrag.

Riktlinjerna tar sin utgångspunkt i ”Vägledning för handläggare” som hör till ”Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället” (SOU 2019:35). Demokrativillkorsutredningen hade i uppdrag att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar i syfte att säkerställa att statliga bidrag fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i regeringsformen, samt i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Utredningen skulle ta fram stödmaterial som kan användas av såväl statliga som kommunala förvaltningsmyndigheter inom ramen för bidragshandläggning.

I svar på remiss över demokrativillkorsutredningen (utbildningsnämnden 2019-09-26) ställde sig förvaltningen positiv till förslagen. Om det tydligt framgår vilka ågeranden som leder till att bidrag inte lämnas, och vad som kan föranleda återkrav av beviljade bidrag, borde förståelsen för ett beslut öka. Det skulle också möjliggöra tydligare kravställning i uppföljningen av bidragsmottagarnas verksamhet. En förutsägbar bidragshandläggning, menade förvaltningen, borde få positiva konsekvenser för förtroendet mellan bidragsgivare och bidragssökande.

Förvaltningen såg, som kommunal bidragsgivare, också fördelar med mer enhetliga villkor för bidragsgivning då det kan förbättra samarbeten mellan bidragsgivande myndigheter samt bidra till en mer rättssäker bidragsprocess. Utbildningsförvaltningen välkomnade stöd materialet i form av ”Vägledning för handläggare” och menade att materialet med fördel kunde ligga till grund för framtagandet av stadsgemensamma riktlinjer och rutiner för bidragshantering inom Stockholms stad.

Ärendet

De nu föreslagna riktlinjerna för demokrativillkor när det gäller förenings- och kulturbidrag i staden ska säkerställa att bidrag från staden inte ges till föreningar/organisationer som har en verksamhet som står i strid med samhällets grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Nämnderna ska föra in ett demokrativillkor i sina riktlinjer eller rutiner för handläggning av förenings- och

kulturbidrag. Det ska vara tydligt att en förutsättning för att få bidrag är att föreningen/organisationen uppfyller demokratikravet och att föreningen/organisationen kan bli återbetalningsskyldig om villkoret inte uppfylls.

Det huvudsakliga syftet med demokrativillkoret är att förhindra att bidrag går till verksamheter som står i strid med de grundläggande värderingar som ska skyddas och främjas av det allmänna. Att hävda politiska åsikter genom våld eller andra utomparlamentariska metoder kan aldrig accepteras i ett demokratiskt samhälle. Bidrag ska därför inte heller beviljas en förening/organisation som motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Demokrativillkoret konkretiseras i riktlinjerna genom att bidrag inte ska lämnas till en förening/organisation om den, eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten:

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

För att underlätta handläggning framgår i riktlinjerna exempel på agerande som strider mot samhällets grundläggande värderingar, i förhållande till 1 – 4 ovan.

Det framgår också i riktlinjerna vilka uppgifter som den sökande föreningen/organisationen ska lämna i sin ansökan, och hur uppgifterna ska granskas i handläggningen.

Nämnden fattar efter bedömning beslut om en ansökan ska beviljas eller avslås. Om bidrag beviljas ska en plan för uppföljning beskrivas i beslutet. Respektive nämnd beslutar om formerna för uppföljningen samt dess innehåll. Uppföljningen ska dock innehålla en ekonomisk redovisning samt uppgifter om huruvida syftet med bidraget har uppnåtts och eventuella goda exempel att dela alternativt reflektion om varför syftet inte uppnåddes.

Om planen för uppföljning inte följs eller bidraget inte används på det sätt som beskrivs i ansökan ska nämnden kräva återbetalning av bidraget. Nämnden ska ha en skrivning i riktlinjer eller rutiner och ansökningsformulär där detta framgår. Polisanmälan ska alltid övervägas vid misstanke om brott.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning, i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas av den fackliga samverkansgruppen den 18 augusti 2020. Ärendet kommer också att behandlas av utbildningsnämndens råd för funktionshinderfrågor vid sammanträdet den 19 augusti 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Nuvarande bidrag till utomstående organisationer

Utbildningsnämnden delar årligen ut bidrag till ideella föreningar, och i vissa fall stiftelser, som bedriver verksamhet inom nämndens verksamhetsområde. De som beviljas bidrag ska utgöra ett komplement och tillföra mervärde till den verksamhet som nämnden bedriver.

Anvisningar och information finns på stadens webbplats. En förening ska enligt anvisningarna vara uppbyggd på demokratiska principer och verksamheten ska vara icke-diskriminerande.

Bidrag beviljas antingen som ett verksamhetsbidrag eller som ett projektbidrag. Beslut om bidrag fattas för ett kalenderår i taget, men målsättningen med verksamhetsbidraget är att det ska ses som en del av ett långsiktigt och strategiskt samarbete mellan utbildningsnämnden och den organisation som beviljats bidrag.

En bedömning görs angående bidragets storlek i relation till antal deltagare/medlemmar och aktiviteter. Hänsyn ska också tas till om sökanden beviljats bidrag från annan offentlig verksamhet för samma eller närstående verksamhet.

Förvaltningens synpunkter på förslaget till riktlinjer

Det riktlinjer som föreslås för stadens förenings- och kulturbidrag överensstämmer till stor del med de formella krav samt de bedömningsgrunder som redan gäller för innehåll i ansökan och för beslut om nämndens bidrag. Översyn av ansökningsformulär och egna anvisningar kan bli aktuellt, liksom en ytterligare fördjupning av granskningen av ansökningar.

Antalet ansökningar om bidrag från utbildningsnämnden är relativt begränsat, inför 2020 kom elva ansökningar in och fem av dem beviljades. Handläggningen sker inom utbildningsförvaltningens avdelning för ekonomi och styrning, i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen. Administrationen kring

bidragen kan i någon mån komma att öka, då fler uppgifter ska lämnas in och granskas. Någon administrativ belastning för skolorna bedöms inte komma att uppstå, till skillnad från vad som kan bli fallet när det gäller de riktlinjer avseende demokrativillkor vid lokalupplåtelse som behandlas i annat tjänsteutlåtande till denna nämnd.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till riktlinjer och välkomnar också möjligheten att vid svårbedömda ärenden samråda med stadsledningskontoret inför beslut.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Förvaltningen bedömer att de föreslagna riktlinjerna inte kommer att ha negativa konsekvenser för barn och barns rättigheter eller för jämställdhet.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet justeras omedelbart med anledning av att remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 1 september 2020.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande Stockholms stads riktlinjer avseende förenings- och kulturbidrag
2. Riktlinjer avseende förenings- och kulturbidrag – demokrativillkor